

Ora Ĵurnalo

Numero 23, Novembro 2019

Al la tuta mondo:

Bonvenon al la *verda* Gotenburgo!

Bonvolu viziti nian retpaĝon:

www.esperanto-gbg.org

Enhavo

Enhavo	2	Lingva seminario en Ĉeĥio de la 26-a ĝis la 29-a de marto 2020.....	15
Pri Ora Ĵurnalo	2	Letero pri birdoj.....	16
EspePorko meditas.....	3	Pri la sveda nacia himno en la nova studplano	17
Ora Ĵurnalo celebras sian dujaran ekziston per kantoj.....	4	Vikinga kanto – Nun li ŝvebis sur mar’	18
Esperanto-Sabato 9 novembro 2019	4	Nordiska Folkhögskolan	19
Birgitta Anevik, Lidköping, har länge arbetat för ensamkommande afghanska flyktingar	5	Hanne Juul	19
Ebbe Vilborg (1926–2018), ĉiam aktuala!	6	Lasse Dahlquist	20
Abdullatif edziĝis al Sarah Al-Asswad	7	Margareta Abrahamsson	21
En Equmeniakyrkan en Gråbo Siv celebris sian 80an datrevenon kun malnovaj kaj novaj geamikoj, 2 nov	8	Gaja trubaduro ĉe la ”Kanzonaj amikoj” en Gotenburgo!	21
Pliaj kantoj, muziko kaj poemoj	8	En la varmega seĝo kun la kanzonkantisto Christer Ågren.....	22
Himlen och friheten	12	Adreso Taubegatan 3 en Gotenburgo	25
Broder Jakob på flera språk.....	13	Memorinda filmo!	26
Lingvo kun bona estonteco – Esperanto!	14	Bo Sandelin: Sébastien Voirol.....	26
		Einar Dahls esperantominnen (forts).....	27

Pri Ora Ĵurnalo

Ora Ĵurnalo estas eldonata de Ora Klubo, subtena klubo de la esperantolibrejo en Stannum, Östadsvägen 68.

Redaktantoj: Siv Burell, 070-721 34 79, siv.burell@gmail.com kaj Ingegerd Granat, 073-502 53 32, ingegerd.granat@telia.com. Fina paĝarangô: Andreas Nordström, arendsian@hotmail.com.

Kontaktu iun el la redaktantoj kiam vi volas viziti la bibliotekon, ili malfermos al vi!

Frontpaĝe bildo de Visans hus, La domo de la kanzono, en Gotenburgo.

EspePorko meditas

☆ Multaj personoj malamas novembron. La vintro alproksimiĝas, la tagoj estas grizaj. Sed laŭ mi estas la plej

trankvila kaj amuza monato de la jaro. La streĉo de la aŭtuno estas for, la preparo por Kristnasko ne komenciĝis – krom por kelkaj vendejoj.

Oni povas sidi legante librojn en komforta fotelo kun io por trinki kaj io por manĝi sur apuda tablo kaj muziko sen vortoj iomete distance.

☆ La tagon de Gustavo II Adolfo, la 6an de novembro, ni aparte celebras en Gotenburgo. Tiu reĝo estas rigardata la fondinto de nia urbo. En 2021 ni celebros la 400-jaran jubileon. La Esperanto-Societo de Gotenburgo partoprenos per kelkaj aranĝoj. Sur la bildo: torteto kun bildo de Gustavo II Adolfo en ĉokolado.

☆ Esperanto-Sabato okazis la 9an de novembro. Tiam Margareta Andersson rakontis pri du vojaĝoj. Ni jam skribis pri tio en la oktobra numero, sed nun ni ricevis pliajn detalojn. Ekz. Ralf Fröhlich posedas malnovan stacidomon en Halbe, Berlino, kiu post riparado nun enhavas salonon por kunvenoj, kuirejon kaj 15 dormlokojn. Li invitas esperantistojn!

☆ La UN-tago kiel kutime okazis la 24an de oktobro.

☆ Pri Ebbe Vilborg ni jam skribis en la januara kaj februara numeroj de Ora Ĵurnalo, sed ankoraŭ aperas artikolojn pri tiu elstara viro en Svenska Dagbladet kaj en Göteborgs-Posten.

☆ Junuloj de Afganistano ofte ne ricevas permeson resti ĉi tie. Tragike, ĉar ili ofte jam parolas la svedan, studas aŭ laboras kaj alkutimiĝis al la sveda kulturo. Birgitta Anevik estas engaĝita en la sortoj de afganaj junuloj en Lidköping.

☆ La kolektado por la Esperanto-Societo de Gotenburgo finiĝis per 7 270 SEK. Mi celebris mian 80an datrevenon kun 57 geamikoj en Gråbo kaj mi ĝojas pri la bona rezulto. Dankegon!

☆ Fredens Hus, al kiu organizo la gotenburga klubo apartenas, havos renkontiĝojn: 26/11 19–21h Ingrida i härskartekniker. 10/12 19–21h Drama och konflikt-hantering i sjuksköterskeprogrammet. Legu pli en <https://www.fredenshusgoteborg.se>

☆ Eble vi rimarkis ke la unua paĝo havas bildon pri Kustens hus, kie la societo Visans vänner (La amikoj de la kanzonoj) renkontiĝas. Ĉi tiu numero enhavas plurajn kantojn kaj tekstojn pri kantistoj kaj komponistoj.

☆ kaj... la kristnaska festo de nia klubo okazos 7/12 ĉe Helfrid en Torslanda. Legu pli en www.esperanto-gbg.org! Estu bonvenaj! /Siv

Ora Ĵurnalo celebras sian dujaran ekziston per kantoj

La ideo eldoni retan gazeton devenas de Ingegerd Granat. Ĝis nun 23 numeroj aperis ek de novembro 2017. Ingegerd kaj mi prenis sur nin la taskon trovi materialon por artikoloj kaj Andreas Nordström aranĝis la paĝojn. Birgitta Anevik kaj Inga Johansson kaj foje Folke Wedlin kontrolis la tekstojn. Nia celo estas ke multaj personoj kontribuu per artikoloj kaj ideoj. Ne nur svedoj sed ankaŭ alilandanoj estas bonvenaj legi kaj skribi.

Vi trovas ĉiujn numerojn en nia hejmpaĝo www.esperanto-gbg.com

Komence homoj diris... "Nu, vi rapide laciĝos. Vi ne havos materialon por monata gazeto." Kontraŭe. La paĝaro kreskis – eble tro kaj okazis ke la gazeto ampleksis pli ol 40 paĝojn. Ni strebu ne troigi la volumon.

Por celebri nian retgazeton ni elektis kantojn, multajn kantojn por ĉi tiu numero.

La unuaj du numeroj de Ora Ĵurnalo aspektis tiele. Notu ke estas du decembraj numeroj. Eble ni dubis ĉu ni kapablus eldoni la ĵurnalon ĉiun monaton. /Siv

Esperanto-Sabato 9 novembro 2019

Margareta Andersson rakontas pri siaj vojaĝoj al Hungario kaj Germanio.

Ĉar la vojaĝo al Hungario jam estas prezentita en Ora Ĵurnalo numero 21, Margareta reuzis tiun bonan prezentaĵon je sia rakonto hodiaŭ, sed ŝi ankaŭ donis al ni plurajn interesajn detalojn de tiu vojaĝo, ekzemple pagajadon en kavernoj, la refuĝintoproblemojn en Hungario kaj, antaŭ ĉio, la jarkunvenon de

KELI (Kristana Esperantista Ligo Internacia), kiu havis la temon "Mi estis fremdulo kaj vi gastigis min" el Mateo 25:35.

Post tio, Margareta rakontis pri alia vojaĝo eksterlanden, nome al Berlino kune kun Lena Olofsson kaj ilia ĥoro. Ŝi montris multe da interesaj fotoj kaj de konataj, kaj de nekonataj lokoj. Inter la plej konataj lokoj oni rimarkis "Brandenburger Tor" kaj "die Gedächtniskirche". Margareta atentigis ke hodiaŭ estas la memortago de la Berlina muro, kiu malkonstruiĝis hodiaŭ antaŭ 30 jaroj.

Margareta ankaŭ rakontis pri esperantisto en Halbe ekster Berlin, Ralf Fröhlich, kiu aĉetis stacidomon al kiu li bonvenigas esperantistojn. Kial ne loki esperantokurson tien? Estas litoj por 15 personoj. Ni povas vidi la stacidomon sur ĉi tiu filmo:

<https://www.youtube.com/watch?v=YWe6o86N6d4>

Kiam la ĥoro estis en Germanio ili kantis en la esperanta lingvo la kanton "Que sera, sera".

Post la prezentadoj ni ankaŭ kune kantis ĝin.

Dankon Margareta, pro la interesaj vojaĝrakontoj!

/Lasse Granat

Ingegerd fotis.

Birgitta Anevik, Lidköping, har länge arbetat för ensamkommande afghanska flyktingar och har skickat följande:

Först citat från Wiwiette Tryggstrand:

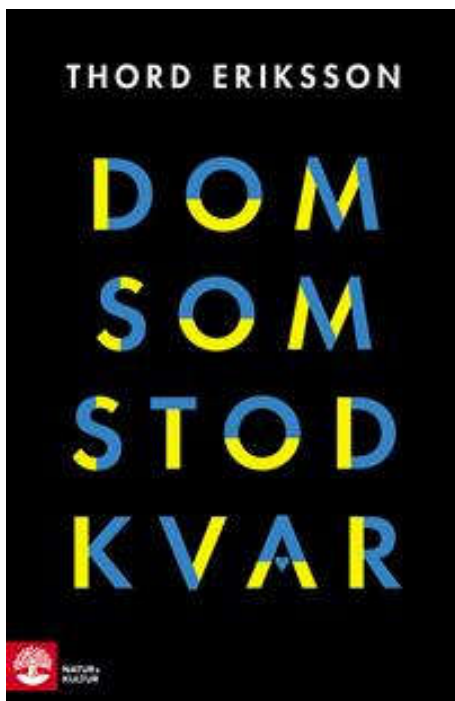
'I boken "De som stod kvar" av Thord Eriksson beskrivs den fasansfulla rättsskandalen, som pågår i Sverige. I sept. förra året intervjuade Thord rådman Jan Bratt, Malmö. Jan Bratt gick i pension vid årsskiftet och Tord Eriksson lovade att hålla tyst, för att inte riskera problem på jobbet de sista månaderna.

Så här säger Jan Bratt: "Med sin tyngd som expertmyndighet har Migrationsverket nästan mer inflytande över rättstillämpningen än domstolarna. När en tillämpning av lagen har satt sig, går den nästan inte att ändra på utan kommer att bekräftas av domstolarna." I bilden som han målar upp är domstolarna marionetter för Migrationsverket, istället för att fungera som betryggande säkerhetsventiler och korrigera asylbedömningar som blivit felaktiga. "Vi har behandlat dem som boskap i tre år. Rättsprocessen är ett spel för galleriet och det är rimligt, att de får det bra nu", säger Jan Bratt.

I Livia Johannessons avhandling från 2017 beskrivs den ojämlikhet som kommer av att

Migrationsverket både är part i målet och samtidigt förmodas vara rättens neutrala källa till expertkunskap om exempelvis säkerhetsläget i ett land. Hennes slutsats är att systemet med migrationsdomstolar har lett till att rättssäkerheten har försvagats. I boken beskrivs även hur Migrationsverkets personal beordras att utföra okulära åldersbedömningar. Ordern uppifrån är, att omyndiga ska bli myndiga. Mycket obegåvat av en justitieminister att tro, att detta ska gå att sopa under mattan.

Vintern 2017 lär Thord Eriksson känna en sjuttonårig afghansk kille som fått avslag på sin asylansökan. Två år tidigare hade Aria i likhet med många andra kommit ensam till Sverige. Då var gränserna öppna, men kort därefter klubbades beslutet om en ny asylpolitik igenom i Riksdagen och hans möjligheter att stanna förändrades i ett slag. När Thord tog del av det juridiska materialet var han först övertygad om att ett misstag begåtts. Snart insåg han att Aria var långt ifrån ensam och att många antingen tvingats lämna landet eller valt en osäker och farlig tillvaro som papperslösa. Så väcktes hans engagemang för de ensamkommande unga.'

Dom som stod kvar är en bok om dessa unga människor. Men det är också en bok om de vanliga svenskar gode män, familjehemsföräldrar, lärare, socialarbetare, kuratorer, fotbollstränare som tar det ansvar som samhället och politiken avbördat sig. Medan migrationspolitiken hårdnat kämpar dessa svenskar med att ordna tak över huvudet och ingjuta hopp hos en grupp unga vars tillvaro framstår som alltmer desperat.

Det som sker i Sverige idag är en skamfläck liknande baltutlämningen och att flyende tyska judar stoppades vid gränsen i slutet av 30-talet. Detta är en bok om dem som vägrar låta den berättelsen om Sverige vinna.

*Författare: Thord Eriksson; Språk: Svenska;
Utgiven: 2019-09-23. ISBN: 9789127159341;
Förlag: Natur Kultur Allmänlitteratur.
Upplaga: 1; Antal sidor: 279.*

Ebbe Vilborg (1926–2018), ĉiam aktuala!

Fine de la jaro 2018 (30 dec.) Ebbe Vilborg mortis. Ora Ĵurnalo havis artikolojn pri li en la numero 14, paĝoj 4–5 kaj en la numero 15, paĝoj 37–43 (troveblaj en www.esperanto-gbg.org).

Sed eminenta persono, kiel li, ankoraŭ troviĝas en gazetoj.

La 29an de septembro Svenska Dagbladet montris artikolon subskribita de kvar personoj, Bengt Alexanderson, Sven Tage Teodorsson, Karin Hult kaj Gunhild Vidén.

La 1an de novembro Bo Sandelin havis artikolon en Göteborgs-Posten pri Ebbe Vilborg.

En Svenska Dagbladet ni legas pri la kontribuoj de Ebbe al klasikaj lingvoj. Lia doktora disertaĵo temas pri la verkisto Achilles Tattius, kiu vivis dum la unua jarcento post Kristo. Ebbe ekhavis docentecon ĉe la universitato de Gotenburgo.

Interesis lin eĉ pli malnova skribo de la plej malnova periodo de la greka lingva historio (1400 – 1200 antaŭ Kristo). Li decidis skribi

gramatikon pri tiu lingvo – speco de silaba skribo. La rezulto estis manlibro, kiu estis uzata dum longa tempo kaj ankoraŭ nun.

Sed estas en la esperanta sfero ke Ebbe fariĝis vera aŭtoritato. Krom la vortaro li i.a. eldonis etimologian vortaron A–Z en kvin volumoj. En ĝi oni ekkonas la devenon de la esperanta vortaro.

La artikolo de Bo Sandelin en Göteborgs-Posten enhavas la samajn faktojn, sed ĉar Bo Sandelin mem regas Esperanton li aldonas ekz. ke iam estis vigla debato ĉu la pasivaj

participoj en Esperanto indikas aspekton aŭ tempon.

Bo diras ke Ebbe ankaŭ substrekis, ke ĉio estas skribebla en la latina. Tial li inventis terminojn por modernaj fenomenoj kiel glacihokeisto (latine: alsulegiarius) – kaj kompreneble ĉio estas skribebla kaj parolebla ankaŭ en Esperanto.

Bo finas sian artikolon per la jenaj vortoj: **La verkoj de klerega persono ofte vivas longe post la morto de la verkisto. Tio validas por pli ol unu el la libroj de Ebbe Vilborg.** /Siv

Abdullatif edziĝis al Sarah Al-Asswad

La esperantoklubanoj de Gotenburgo nomas lin **Latif**. Okazis ke li venis al nia klubo, sed li ja ankaŭ studis je Chalmers kaj plibonigis la anglo-araban parton de Duolingo kaj ne havis multe da tempo por kluba vivo. Ni ja esperas ke la paro aperos ĉe ni ekz. en iu Esperanto-Sabato.

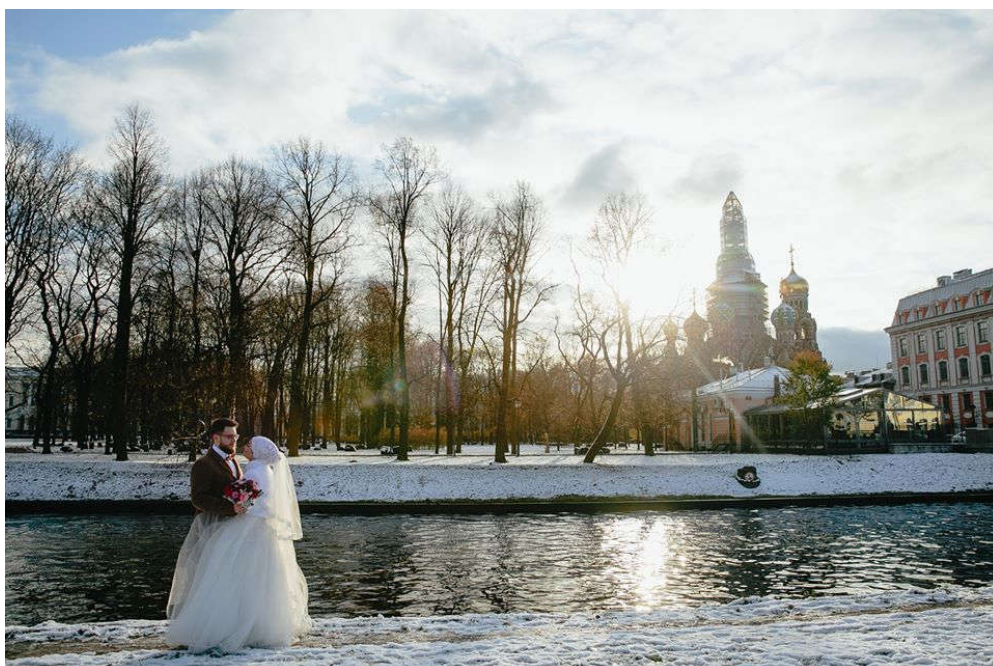
Feliĉan estonton ni deziras al ili!

El facebook mi prenis jenon:

Abdullatif AlSharif, 30 oktobar

*Om jag kunde spara tid i en flaska
Det första jag skulle vilja göra
Är att spara varje dag
Tills evigheten försvinner
Bara för att spendera dem med dig*

*If I could save time in a bottle
The first thing that I'd like to do
Is to save every day
'Til eternity passes away
Just to spend them with you*

En Equmeniakyrkan en Gråbo Siv celebris sian 80an datrevenon kun malnovaj kaj novaj geamikoj, 2 nov

Insamlingen till Göteborgs Esperantoförening med anledning av min 80-årsdag gav 6 870:– Verkligen roligt! En insamling via Facebook gav 400:–, så sammanlagt blir det **7 270:–** till föreningen.

Ett varmt tack till alla bidragsgivare och ett extra tack till er som kunde komma. Sammanlagt var vi 57 personer. Tack också för all musik, sång och dikter!

Det är inte så dumt att fylla 80.

/Siv Burell

Tortoj diversaspektaj estas troveblaj ĉe Reem en Gotenburgo: 073-654 38 55. Tre bongustaj!

La krea familio Granat kantigis nin per memfarita kanto, kiu i.a. incitis min pro mia strebo nur mangi vegetare 😊.

Ili ankaŭ kantigis nin per "Dekmil ruĝaj rozoj".

Ĉi tiu familio faras **MULTON POR ESPERANTO!**

Pliaj kantoj, muziko kaj poemoj

Bo Lyckegård ludas la sopranan saksofonon.

Arne ludas la trombonon.

Christin ludas la trumpeton.

Juhaina ludas la pianon kaj Alma kantas.

Mia nepo Adam kantas sole du kantojn kaj dueton kun sia patro Richard.

Mia fratino Gunilla rakontas pri nia infaneco kaj laŭtlegas memfaritan poemon, laŭ la familia tradicio.

Fakte mia patro pli-malpli lernis Esperanton.

Tiam nek mi nek mia fratino emis lerni la lingvon. Mia intereso vekigis pli poste.

Gunilla rakontas ke ŝi lernis multon de mi: i.a. ke maĉgumo estas farita de muelitaj helikoj... Tial mi grimacas.

Lisbeth legis poemojn.

Kompreneble Wafa estas en la familia rondo (en la mezo).

Helfrid, Inga, Lena, Margareta ĉe la rondaj tabloj.

Inga faris multajn origamiajn skatoletojn kiel dekoracio sur la tabloj.

Margareta, Jan kaj Yun.

Dank al Yun ni povis kanti *Frato Jakob* en la ĉina.

Elena kaj Erik scipovas paroli signolingve. Bela lingvo!

Erik rakontas ion.

Apud li Kristina, Marina kaj Aimée de la akvarela kurso, kaj Barbro, artisto de Borås.

En Gråbo loĝas Monica (meze), kiu partoprenas en biblioteka "librocirklo", kaj miaj antaŭaj najbaroj, Lennart kaj Solveig.

Koran dankon al mia bofilino Rakel kaj mia amikino Ingrid, kiuj regis la kuirejon! Kaj fine koran dankon al mia filo Arne, kiu prizorgis la mikrofonojn kaj helpis nin pri la tuta aranĝo.

Himlen och friheten

Lisbeth Johansson läser en av sina egna dikter

Jag ser en bit av himlen
som lever sitt egna liv
Detta att se himlen
är underskattat
Det djupa blå
det eviga grå
som växlar, skiftar och förändras
till evigheten

Himlen och friheten
är en själslig dikt
Ett evigt släktskap
ett blodsband som inte
kan leva utan varandra
Jag vet människor som
kan dö för friheten
Jag vet människor som
friheten dödat

Broder Jakob på flera språk

SVENSKA

Broder Jakob, Broder Jakob
sover du, sover du?
||: Hör du inte klockan, :||
ding ding dong, ding ding dong.

FINSKA

Jaakko kulta! Jaakko kulta!
Herää jo, herää jo
||: Kellojasi soita :||
Pium, paum, poum.
Pium, paum, poum.

ESPERANTO

Frat' Jakobo, Frat' Jakobo,
Ĉu en dorm'? Ĉu en dorm'?
||: Iru sonorigi :||
Tin, tin, tin. Tin, tin, tin.

FRAŃSKA

Frère Jacques, Frère Jacques
Dormez-vous, dormez-vous?
||: Sonnez les matines! :||
Din dan don, din dan don.

ARABISKA

Hana darso, rana djaraso.
Ismao, Ismao.
Djarason ja rino, fi idni jatino.
Din dan don, din dan don.

KINESISKA

liang zhi laohu (två tigrar)
liang zhi laohu (två tigrar)
pao de kuai (springer fort)
pao de kuai (springer fort)
yi zhi meiyou yanjing (en saknar ögon)
yi zhi meiyou erduo (en saknar öron)
zhen qiguai (mycket konstigt)
zhen qiguai (mycket konstigt)

DANSKA

Mester Jakob, Mester Jakob
sover du, sover du?
||: Hører du ej klokken :||
Ringe tolv, Ringe tolv.

NORSKA

Fader Jakob, Fader Jakob
Sover du? Sover du?
||: Hører du ei klokken? :||
Bim, bam, bom. Bim, bam, bom.

TYSKA

Bruder Jakob, Bruder Jakob,
Schläfst du noch? Schläfst du noch?
||: Hörst du nicht die Glocken? :||
Ding dang dong, ding dang dong.

LATIN

Quare dormis, o Iacobe,
Etiam nunc, etiam nunc?
||: Resonant campanae :||
Din din dan, din din dan.

Lingvo kun bona estonteco – Esperanto!

Oni povas flugi al la luno, sed ankoraŭ oni ne solvis la lingvajn problemojn de la tero. Kiam venos la bona estonteco?... Intertempe ni kantu:

JEN NIA MONDO!

**Jen via mondo, jen nia mondo
Kun monta neĝo kaj mara ondo
De la tropikoj ĝis la polusoj:
Jen vasta mond' por ĉiuj ni.**

1. Kiam mi iris sur voj' sen celo,
Jen supre brilis blua ĉielo
Kaj orregalo ŝajnis greno valo:
Jen vasta mond' por ĉiuj ni.

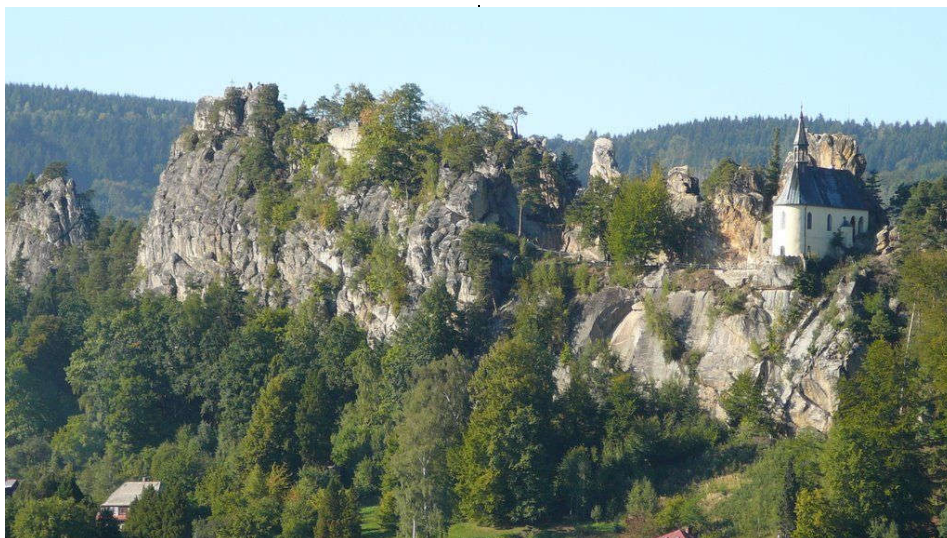
Ĉi tiu kanto estas la plej konata el la pli ol 1000 kantoj, kiujn verkis vaganta okaza laboristo kaj kantisto Woody Guthrie (1912 – 1967). Li estis ekzemplo por Pete Seeger, Bob Dylan kaj aliaj usonaj popolkantistoj.

2. Vagante, ŝpurojn mi sekvis lerta
Kaj min turmentis soif' dezerta,
Dum mi sopiris, iu voĉo diris:
Jen vasta mond' por ĉiuj ni.

3. Mi la okulojn ŝirmis per mano,
Kaj mi vidis ondojn de oceano,
La suno dronis kaj voĉo sonis:
Jen vasta mond' por ĉiuj ni.

Seeger pri liaj kantoj diris: "Kelkaj el ili tiom longe validos kaj ekzistos, kiom longe ekzistos homoj kiuj kantas". Guthrie kantas pri la usona revo, la grandeco de la lando, la libereco sen limoj: ĉiu povas efektivi siajn planojn sen malebligante aliulojn. /Siv

Lingva seminario en Ĉeĥio de la 26-a ĝis la 29-a de marto 2020

Antaŭ multaj jaroj mi partoprenis en somera renkontiĝo en Ĉeĥio, organizita de Freinet-pedagogoj kune kun AEH, esperanta organizo por handikapitaj personoj. La semajno estis tre bone organizita de Jarmilah Ryznarová. Nun ŝia filino Lenka Angelová kune kun Jindra Drahotová respondecos.

Jen la teksto:

Estimataj geamikoj, ni kore invitas vin al lingva seminario, kiu en pasintaj jaroj ĉiam estis en Skokovy, sed nove okazos en aliaj lokoj.

Printempe estos la seminario en malgranda urbeto Malá Skála en hotelo Kavka.

Trafiko estos sen problemoj, la lokon vi atingos per trajno aŭ buso.

Devo-ligan aliĝon vi ricevos januare.

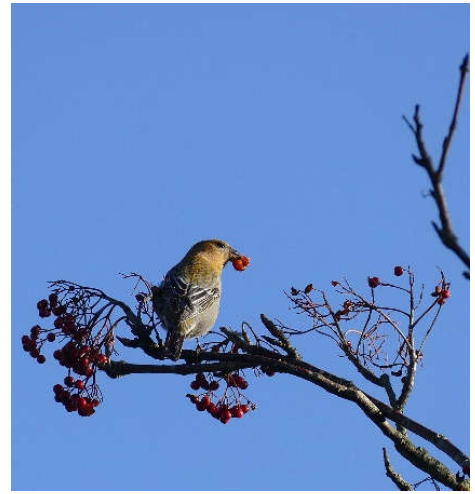
Ni ĝojatendos vin la 26-a ĝis la 29-a de marto 2020.

Lenka Angelová kaj Jindra Drahotová
aeh@esperanto-aeh.eu

Mi vere rekomendas tiun seminarion! /Siv

Letero pri birdoj

Jan Hellström 8 november 2019

Hej!

Det har ju kommit en invasion av tallbitar ned över Sverige från nordliga delar av troligen Finland och Ryssland. De äter företrädesvis rönnbär, men även andra bär. Är rätt orädda och kallas för dumsnutar. Förmodligen är de inte vana vid människor. Nu börjar de tydligen sträcka norrut igen.

Under sista veckan av oktober såg jag tallbitar under 4 dagar på Fridhems kyrkogård på Hisingen.

Bifogar 3 bilder på tallbitar och en bild på en mindre korsnäbb i lärkträd på samma kyrkogård.

Hälsningar /Jan

Komento: La vorton "Korsnäbb", *loksio/krucbekulo*, mi trovas en la vortaro de Vilborg, sed "tallbit"... ne. Ĉu iu scias? *Pinicola* en la latina. En PIV: "Genro de birdoj el la ordo de paseroformaj, fam. de fringedoj, kiuj tre parencas al loksio, sed kies bekpintoj ne kruciĝas." Ĉu pinikolo???? /Siv

Pri la sveda nacia himno en la nova studplano

Bela malnova bildo, ĉu ne? lama nomo de la gazeto por instruistoj en Svedio. Ek de multaj jaroj oni havas du diversajn gazetojn – Svensk skoltidning, ĉefe por instruistoj en la gimnazio, kaj Lärartidningen (nun "Lärarnas tidning") por instruistoj en la baza lernejo. La instruistoj apartenis al du sindikataj federacioj, Saco kaj TCO.

Unu debato, kiu ofte aperas, temas pri la jena afero: Ĉu estas devige instrui pri la sveda nacia himno, "Du gamla du fria".

En decembro Skolverket (la supera lerneja administracio) prezentos la novan instruplanon. La nuna diras, ke oni instruu pri la nacia himno kaj pri kelkaj kutimaj himnoj, sed la nova proponas, ke oni instruu pri io, kio "ligas al solenaj okazoj". Malklare, ĉu ne?

Du gamla du fria du fjällhöga nord,
du tysta du glädjerika sköna,
jag hälsar dig vänaste land uppå jord,
din sol din himmel dina ängder gröna,
din sol din himmel dina ängder gröna.

Du tronar på minnen från fornstora dar,
då ärat ditt namn flög över jorden,
jag vet att du är och du blir vad du var,
ja jag vill leva jag vill dö i Norden,
ja jag vill leva jag vill dö i Norden.

Kiam mi estis infano kompreneble ni lernis ne nur la svedan nacian himnon, sed ankaŭ tiujn de Danio, Norvegio kaj Finnlando.

Nuntempe ĉiu instruisto mem decidas ĉu ri volus ke la gelernantoj konu "Du gamla du fria". Nun multaj instruistoj protestas kaj volas ke la instruplano klare diru ke oni devige instruu pri la sveda nacia himno. Estas ja kultura heredaĵo, kiu devenas de 1866, kaj – krome – kiun kanton uzu futbalistoj, se ili venkus internacian matĉon? Kompreneble *Du gamla du fria*.

Por montri respekton al la naciaj himnoj de niaj novaj svedoj, oni povus dum kelkaj lecionoj ludi aliajn naciajn himnojn. Sed devige estu nur lerni la svedan nacian himnon! /Siv

Vi alta, libera, multaĝa Nordland',
vi gaja, silenta, ho vi bela!
Saluton al vi, nia plej kara land',
|: al via verdherbej' kun sun' ĉiela! :|

Vi tronas fiere sur granda memor'
eĥinta kun glor' de bord' al bordo.
Vi estas kaj restas eterna kun glor'.
|: Ke vivu mi kaj mortu en la Nordo! :|

Vikinga kanto – Nun li ŝvebis sur mar’

”Nu han svävade kring”, el la verko ”Fritiofs saga” (Fritiof-sagao)
de Esaias Tegner. Tradukis: Gösta Ahlstrand.

1) Nun li ŝvebis sur mar’, sur dezerta ondar’
al peniga, varmega batal’

Li por ordo sur ŝip’ al sovaĝa virar’
skribis juron, kaj jen lia leĝ’:

2) ”Ne surŝipe en tend’ vi ekdormu, ŝipan’
ne sub torfa kabana tegment’
sed sub blua ĉiel’ kun la glavo en man’
ŝildo estu al vi fundament’.

3) Venas fremda ŝipar’ kaj vin vekas signal’
la potencia vikingo kaj reĝ;
se vi paŝas al flank’ tuj adiaŭ al vi;
Tia estu la leĝo ĉe ni!”

1) Nu han svävade kring på de ödsliga hav,
han for som en jagande falk.

Men för kämpar ombord skrev han lagar och
rätt.

Vill du höra hans vikingabalk.

2) Men för kämpar ombord skrev han lagar
och rätt.

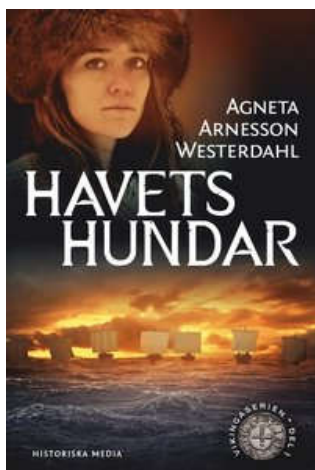
Vill du höra hans vikingabalk:

”Ej må tältas i skepp, ej må sovas i hus,
inom salsdörr blott fiende stå,

3) viking sover på sköld och med svärdet i
hand,

och till tält har han himlen den blå

viking sover på sköld och med svärdet i hand,
och till tält har han himlen den blå.”

En Gunnilse, Gotenburgo, Ingegerd Granat gvidas skriban studrondon.
La plej nova projekto estas skribi pri du vikingaj vilaĝoj.

Mi bezonas scii pli pri la ĉiutaga vivo de vikingoj kaj pruntis la jenan
libron: ”Havets hundar” – la hundoj de la maro, – pri vikingoj kiuj aĉetis
kaj vendis sklavojn.

Pri la libro la gazeto Ölandsbladet skribas:

”Eĉ se la homoj estas fikтивaj, la romano tre realismas. Oni lernas kiel la
vivo povus aspekti antaŭ 1200 jaroj.”

Mi vere rekomendas ĝin! /Siv

Nordiska Folkhögskolan

La Nordia popolaltlernejo situas en Kungälv dudek kilometrojn norde de Gotenburgo.

La lernejo havas diversajn fakojn. Temas pri "Tekstoj kaj Bildoj", "Rimo kaj Prudento"-kursoj por kanzonetoverkistoj, "Foto kaj Dokumentado".

La lernejo rekrutas partoprenantojn de tuta Skandinavio, kaj estas centra renkontejo de Nordio.

La popolaltlernejo estis fondita en 1947 kaj estas sendependa de politiko kaj religio. La instruado estas farita en la sveda-, dana-, kaj norvega lingvoj.

La nordia kantetlernejo estas parto de la nordia popolaltlernejo kaj startis en 1987 pro iniciato de la fama kantistino Hanne Juul. /Ingegerd

Hanne Juul

La dana kantistino kantas por ĉiuj homoj de ĉiuj koneksoj. Ŝi naskiĝis en Kopenhago 1950 kaj startis sian kantetkarieron en Islando en 1969.

Post naŭ jaroj ŝi translokiĝis reen al Svedio kun edzo kaj du knaboj.

En 1993 ŝi komencis instrui en la Nordia popolaltlernejo en Kungälv.

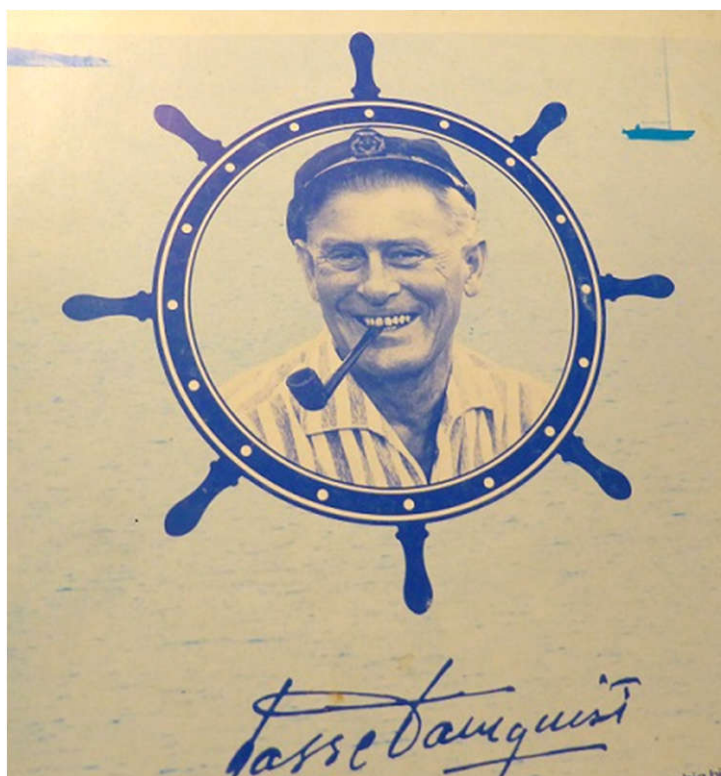
La repertuaro de Hanne Juul estas el la nordlanda kantetotrezoro. Ŝi laboras kun la kanto kiel esprimo simile al la aktoroj. Hanne Juul havas grandan pedagogian sperton.

Ŝi kantas tre bele ... aŭskultu!

<https://www.youtube.com/watch?v=kT6ldHCGLRI>

/Ingegerd

Lasse Dahlquist

Lasse Dahlquist naskiĝis la 14an de septembro en 1910 en Gotenburgo.

Kiel junulo li dungiĝis sur ŝipo kaj li ofte priskribis la maristvicon en siaj kantetoj.

1977 li ricevis la Evert Taube-premion kaj je Saltholmen situas la placo "Lasse Dahlquist Plats", kie la boata stacio de Styröbolaget situas.

Lasse Dahlquist mortis kaŭze de gorgokancero en 1979 kaj estas entombigita je la tombejo de Brännö.

/Ingegerd

"Oh what a big, big boy" ... Jen kelkaj el liaj kantetoj:

De' ä' dans på Brännö brygga
Då börjar livets vår
Gå upp och pröva dina vingar
Hallå du gamle indian
Här dansar Kustens glada kavaljer
Jolly Bob från Aberdeen
Kalle på Spången
Kom lella vän ska vi segla
Källe på permission
Lille Klumpedump
Lite grann från ovan
Mr Mac MacGormac
Måne, du gamle vän
Oh boy, oh boy, oh boy
Oh what a big big boy
Slack i focken
Stuvarevalsen
Very, very welcome hem, Mister Swansson
Vi klarar oss nog ändå

Margareta Abrahamsson

Margareta Abrahamsson naskiĝis 5an de aŭgusto en 1940 en Gotenburgo. Ŝi estiĝis fama kantetistino, kiu debutis en la trinkejo "Sven Duva" en la urboparto Haga kun sia gitaro. En la jaro 1977 ŝi fondis la kantistgrupon "Andra Bullar" kiu eldonis LP-diskojn el vinilo en 1979 kaj 1981.

Ŝi ankaŭ laboris kiel instruistino en la Nordia Kantetlernejo en Kungälv.

"Ja-ja-Män" estas ŝia sola propra disko. En la jaro 1995 ŝi ricevis la stipendion de Lasse Dahlquist. Ŝi mortis en 2011.

En Jutubo oni povas aŭskulti Andra Bullar:
<https://www.youtube.com/watch?v=9KpYmMvWvxw>

/Ingegerd

Gaja trubaduro ĉe la "Kanzonaj amikoj" en Gotenburgo!

La gaja trubaduro...

La societo "Visans Vänner" restadas en la domo "Kustens Hus" (vidu la frontpaĝon de ĉi tiu Ora Ĵurnalo).

La klubo havas 150 membrojn kiu kantas, ludas aŭ aŭskultas kiam trubaduroj, grupoj kaj kantistoj aperas. "Visans Vänner" estas la unua daŭra scenejo por kantetoj post 1970.

Vi ankaŭ povas lui lokojn por festoj kaj aliaj okazoj. Vidu ilian ĉefpaĝon!

www.visansvanner.com

/Ingegerd

En la varmega seĝo kun la kanzonkantisto Christer Ågren I "Heta Stolen" – med vissångaren Christer Ågren

1. Hur började ditt intresse för visor?

Jag är självlärd på gitarr och när jag lärde mig spela i början av 70-talet så var det populärt med visor. Och de hade oftast ganska lätta ackord, så det blev många vändor med bl. a. Balladen om den kaxiga myran (tre ackord). I mer "vuxen" ålder så kom jag kontakt med Visans vänner i Göteborg, och på den vägen är det...

2. Vill du presentera dig och din roll i visans värld?

Jag har spelat gitarr sedan 15-årsåldern och haft musiken/sången/visan som allt från tidsfördriv till yrke.

Sedan mitten av 90-talet har jag jobbat med musik på äldreboenden och seniorträffar i och runt Göteborg, turnerat, gjort skivor och spelat på alla möjliga – och en del omöjliga – ställen.

3. Vilken betydelse har föreningen "Visans vänner" haft för dig?

Stor, måste jag säga. Här träffar man andra med intresse för både text och musik (som ju är visans signum), hör artister från när och

1. Kiel komenciĝis via intereso por kanzonoj?

Mi estas aŭtodidakto je la gitaro, kaj kiam mi lernis ludi komence de la 70a jardeko, kanzonoj estis popularaj. Kaj ili ofte havis facilajn akordojn, kaj fariĝis multaj reludoj kun i.a. "La balado de la malhumila formiko" (tri akordoj). En pli plenkreska aĝo mi hazarde kontaktiĝis kun "Visans Vänner" en Gotenburgo kaj tiele pluiris.

2. Ĉu vi volus prezenti vin kaj vian rolon en la mondo de la kanzonoj?

Mi ludas la gitaron ek de la 15a aĝo, kaj mi uzas la muzikon/kanzonon/kanton por ĉio – de tempopasigo ĝis en profesio.

Ek de la mezo de la 90a jardeko mi laboris muzike en maljunulejoj kaj renkontoj por maljunuloj ĉirkaŭe de Gotenburgo, turneis, faris KD:jn kaj ludis en ĉiuj eblaj – kaj kelkaj maleblaj – lokoj.

3. Kion signifis la societo "Visans vänner" por vi?

Multe, mi devas diri. Ĉi tie oni renkontas aliajn kun intereso kaj por teksto kaj por

fjärran, umgås och utvecklas (förhoppningsvis) som artist.

4. Är det lätt att få engagemang i Göteborg med omnejd?

Nja, jag har mest engagemang som befinner sig under den mediala radarn; på föreningsmöten, bygdegårdar, bibliotek, ett och annat viscafé osv. Där finns det efterfrågan på visor, eller kanske snarare på en "underhållare" som inte kostar för mycket. Ska man upp i högre divisioner så blir det nog mer tunnsått med visintresset.

5. Har du någon "hjärtefråga" som du lyfter i ditt konstnärsskap?

På mina framträdanden försöker jag ofta få med en eller flera visor/sånger som inte tillhör de mest sjungna. Den norska visskatten är t ex nästan helt okänd för oss i Sverige och där finns mycket att hämta – och lära.

6. Vilka stöttar viskulturen i Göteborg idag, ekonomiskt, eller med engagemang?

Förutom en och annan krögare som upplåter sin scen till framträdanden med visartister (oftast utan gage), så får Visans vänner stöd från Göteborgs kommun och samarbetar med studieförbundet Vuxenskolan.

7. Har du någon grupp eller kompanjon när du uppträder?

Nu blir det snårigt. Förutom att jag framträder som "soloartist" gör jag bl. a. ett program om Joe Hill med Eva Moberg. Tillsammans med Örjan Hjorth spelar jag countrydoftande 50- och 60-schlagers och i programmet Bitar av Owe spelar jag sånger av Owe Thörnqvist med Keith Deling och Anders Norberg. Som om det inte vore nog så händer det att jag och KG Malm gör ett Taube-program tillsammans. Många sånger blir det...

8. Har viskulturen en framtid i Göteborg, enligt dig?

Det beror på hur man menar. Det kommer alltid att sjungas visor, om inte annat så hemma i soffan, för vänner, på kalas, osv. Däremot känns det väl inte som att det är någon ny kommersiell vår på gång för visan. Samtidigt kommer varje år en ny kull från Visskolan i Kungälv som vill pröva sina

muziko (kiu ja estas la karakteriza marko de la kanzono), oni aŭskultas artistojn de proksime kaj malproksime, interrilatas kaj evoluas (espereble) kiel artistoj.

4. Ĉu estas facile ricevi engaĝiĝojn en Gotenburgo kun ĉirkaŭaĵo?

Jes/ne – mi ĉefe havas engaĝiĝojn, kiuj troviĝas sub la mediala radaro; en societaj kunvenoj, en regionaj popolaj kunvenejoj, en bibliotekoj, en iu kanzonkafejo k.t.p. Tie estas demando pri kanzonoj, aŭ eble pli ĝuste pri "distristaĵoj", kiuj ne tro multekostas. Se oni volas al pli altaj dimensioj, verŝajne la intereso por kanzonoj pli maloftas.

5. Ĉu vi havas iun preferatan temon, kiun vi emfazas en via artisteco?

Dum miaj prezentadoj mi ofte strebas kunmeti unu aŭ plurajn kanzonojn/kantojn, kiuj ne apartenas al la plej ofte kantataj. La norvega kanzontrezoro ekzemple, estas preskaŭ tute nekonata por ni en Svedio kaj tie troviĝas multon por havigi – kaj lerni.

6. Kiuj apogas la kanzonkulturon en Gotenburgo hodiaŭ, ekonomie, aŭ kun engaĝiĝo?

Krom kelkiu restoraciestro, kiu disponigas sian scenejon al prezentadoj de kanzonartistoj (plej ofte sen honorario), *Visans Vänner* havas apogon de la gotenburga komunumo kaj kunlaboras kun la studronda administracio Vuxenskolan.

7. Ĉu vi havas grupon aŭ kompanionon kiam vi aktoras?

Nu, estas komplike. Krom ke mi aktoras kiel "solartisto" mi i.a. faras programon pri Joe Hill kune kun Eva Moberg. Kune kun Örjan Hjorth mi ludas "country-odorantajn" modkantojn. kaj en la programo *Bitar av Owe* (Eroj de Owe Thörnqvist) mi ludas kun Keith Deling kaj Anders Norberg. Se tio ne estus sufiĉe, okazas ke mi kaj KG Malm faras Taube-programon kune.

Multaj kantoj estas.

8. Ĉu la kanzonkulturo havas estontecon en Gotenburgo, laŭ vi?

Dependas kion oni intencas. Ĉiam oni kantas kanzonojn, almenaŭ hejme en la sofo por geamikoj, en festoj k.t.p. Kontraŭe ne ŝajnas

musikaliska vingar, så det finns gott om vissångare fast det är sämre beställt på arrangörsfronten.

9. Vilken är din syn på RAP-kulturen?

Utan att aktivt ha lyssnat så mycket så är jag mycket imponerad av rap-artisternas sätt att hantera språket. Där flödar verkligen ordglädje och språklig fantasi. Kanske något för vismakare att lära sig av?

10. Kan du nämna en visa som betytt mycket för dig?

Hur kan man välja bara EN visa? Men en visa som definitivt kommer bland topp tio är "Om du nånsin kommer fram till Samarkand" av Thorstein Bergman. Vackrare och sorgligare kärlekssång får man leta efter.

11. Har du någon särskild vissångare som inspirerat dig?

Thorstein Bergman (igen!) var min första visidol när jag började spela själv. Hans gitarrspel och sätt att sjunga ger mig fortfarande rysningar av välbehag.

12. Skriver du visor själv?

I ungdomens dar skrev jag hela tiden egna sånger. Med åren har produktionen tunnats ut betydligt, inte minst för att jag upptäckt hur många fina visor som redan skrivits.

13. Är det svårt att ge ut och sälja?

Att spela in, trycka och själv arbeta, d.v.s. utan något stöd från skivbolag, ge ut en cd är idag lätt och inte överdrivet kostsamt. Om man däremot tror att man ska sälja tusentals ex av en cd så blir man besviken. En cd är idag mer som ett visitkort, något att skicka till arrangörer eller i bästa fall sälja några ex efter en spelning.

14. Kan du berätta om ett framträdande som gick riktigt bra och som blev ett minne för livet?

Knepig fråga, det är sådant jag brukar grunna på ibland när jag har svårt att somna. Första gången jag och Eva Moberg medverkade vid Steninge Visfest brukar då dyka upp i tankarna: Ett stort tält med ca 200 personer som sitter knäpptysta och lyssnar till vartenda andetag från scenen. Bättre förutsättningar och mer

ke venus nova "komerca printempo" por la kanzono. Samtempe venos ĉiun printempon nova aro de ekzaminatoj de Visskolan en Kungälv. Ili volas provi siajn muzikajn flugilojn. Tamen estas pli malbone sur la aranĝista fronto.

9. Kio estas via opinio pri la RAP-kulturo?

Malgraŭ mia malmulta aktiva aŭskultado, la maniero de la rap-artistoj regi la lingvon imponas al mi. Vere fluas vortĝojo kaj lingva fantazio.

Eble io por la kanzonfarantoj lerni de tio.

10. Ĉu vi povus nomi kanzonon, kiu signifis multe por vi?

Kiel oni povus elekti nur *unu* kanzonon? Tamen kanzono, kiu certe troviĝas inter "la 10 plej supraj" estas "Se iam vi atingus Samarkandon" de Thorstein Bergman. Plej belan kaj plej lamentindan amkanzonon oni povus longtempe serĉi.

11. Ĉu vi scias apartan kanzonkantiston, kiu inspiris vin?

Thorstein Bergman (denove!) estis mia unua kanzonidolo, kiam mi komencis mem ludi. Lia gitarludo kaj kantmaniero ankoraŭ donas al mi tremojn de komforto.

12. Ĉu vi mem skribas kanzonojn?

En junaj tagoj, mi tuttempe skribis proprajn kantojn. Kun la jaroj la produktado pli malgrandiĝis, aparte ĉar mi malkaŝis multajn pliajn kanzonojn, kiuj jam estas verkitaj.

13. Ĉu malfacilas eldoni kaj vendi?

Registrigi diskon, presi kaj mem labori, t.e. sen iu apogo de diskfaranta entrepreno, eldoni K.D-jn estas hodiaŭ simpla afero kaj ne tro multekosta.

Se oni kontraŭe pensas ke oni vendu milojn da ekzempleroj de KD, oni estos elrevigita. KD estas hodiaŭ speco de vizitkarto, io por sendi al aranĝantoj aŭ en plej bona okazo vendi kelkajn ekzemplerojn post ludprezentado.

14. Ĉu vi povus rakonti pri prezentado, kiu iris vere bone kaj fariĝis memoro por la vivo?

Malfacila demando! Estas tio, pri kio mi kutime cerbumas, kiam mi malfacile endormiĝas. La unua fojo, kiam mi kaj Eva Moberg kunlaboris ĉe Steninge Kanzonfesto, venas en miajn pensojn. Granda tendo kun

uppmärksam publik kan man knappast önska sig som visartist.

15. Vad önskar du för viskulturen i Göteborg?

Fler scener för visor, eller singer-songwriters som man kanske säger numera, gärna med gager som gör att även professionella visartister kan komma ifråga. Det skulle heller inte skada med lite utbyte över genregränser. Så har exempelvis countrymusikens texter mycket gemensamt med vistexter. Sedan skulle det inte vara fel att SVT producerade ett antal program med nya, angelägna visartister. Då jäklar...

Mer information om Visans vänner i Göteborg finns på www.visansvanner.com.
Christer Ågren nås via www.christeragren.com.

ĉirkaŭ 200 personoj sidantaj tute silentaj, aŭskultante ĉiun spiron de la scenejo. Pli bonajn kondiĉojn kaj plian atenton oni apenaŭ povas imagi kiel kanzonartisto.

15. Kion vi deziras por la kanzonkulturo en Gotenburgo?

Pliajn scenejojn por kanzonoj aŭ "singer-songwriters", kiel oni diras nuntempe, favore kun honorario kiu ebligas ke ankaŭ profesiaj kanzonartistoj povus esti konsiderataj. Ankaŭ ne malbonus interŝanĝo trans la ĝenrolimoj. Tiele ekzemple la tekstoj de la *country*-muziko tre komunas kun la kanzontekstoj. Cetere ne malbonus se sveda televido produktus kelkajn programojn kun novaj fervoraj kanzonartistoj. Tiam damne...

Adreso Taubegatan 3 en Gotenburgo

En la jaro 1906 la juna viro, Evert Taube, havis 16 jarojn kaj en sia junula sentumo li sopiris aventuran vivon. Nur dum mallonga tempo li vivis kune kun sia familio en la domo, kiu situas sur la Taube-strato. Li translokis sin favore al Stokholmo. Tie li vivis bohemia vivon. Li neniam reiris al Gotenburgo sed lia edzino, Astri Bergman Taube, inaŭguris la domon sur Taubegatan 3, en la jaro 1966, kiel kulturan memoraĵon.

Evert Taube mem verkis grandajn kantarojn dum sia vivo pri la maro kaj pri Pampas, kaj pri Bohuslän.

Ĉiuj homoj en Svedio konas Evert Taube dank' al liaj kantpoemoj kaj poezio! /Ingegerd

Memorinda filmo!

Casablanca estas unu el la plej famaj filmoj en la filmhistorio kaj multoble premiita.

La filmo estis farita en 1942 kaj la reĝisoro estis Michael Curtiz. Warner Brothers produktis. Humphrey Bogart, Ingrid Bergman kaj Paul Henreid havis la ĉefrolojn.

La filmo temas pri la dua mondmilito kiam la urbo Casablanca estis kontrolita de la franca

Vichyregistaro. La ekzila noktoklubisto Rick, de Ameriko, faris noktoklubon.

Lia antaŭa amatino venas kun ŝia edzo Victor, kiu forkuris de germana militkaptitejo. Li bezonas vojaĝdokumentojn.

Ĉu la cinika noktoklubisto Rick povus helpi?

"Play it again Sam"

"As times goes by"

Sébastien Voirol

La t.n. unua libro de Zamenhof estas tradukita en la svedan de Gustaf Henriclundquist (*sic*, sed aliloke skribite alimaniere) kaj aperis svedlingve en 1889 sub la titolo *Internationelt språk: Företal och fullständig lärobok*. Pri tio kaj pri ekspozicio de la unuaj esperantolibroj en la universitata biblioteko de Gotenburgo skribis Joakim Lilljegen en *La Espero* n-ro 1 2019. Danke al

li la universitata biblioteko nun akiris maldikan luksan libron de Ulf Thomas Moberg pri la tradukinto, kiu ŝanĝis sian nomon: *Sébastien Voirol – en svensk spindel i det franska kulturlivet* (2011). El la 55 paĝoj proksimume duono havas fotojn kaj rakontan tekston dum la resto havas apendicon kun francaj poemoj de Voirol.

En la libro ial (nescio?) ne estas informo, ke Voirol havis rilaton al esperanto kaj sub sia antaŭa nomo tradukis la libreton de Zamenhof, sed oni trovas multajn aliajn interesajn informojn. Voirol naskiĝis en Ystad en 1870. Post la abiturienta ekzameno li studis jurispredcon en Lund unu jaron, antaŭ ol li dum dek jaroj per heredita mono vojaĝis en Oriento kaj lernis multajn lingvojn. Ĉirkaŭ la centjarŝanĝo li estis en Parizo.

Voirol havis pli junan kuzon, la arthistoriiston kaj literaturhistoriiston Bertil Sundborg (1904–1986). Tiu loĝis dum longa tempo en Kungsporsavenyn 20 en Gotenburgo. Dum sia junaĝo en Vänersborg li daŭre havis kontakton kun Voirol. Meze de la 1920-aj jaroj li loĝis en Parizo kaj renkontis la amikojn de Voirol, kiuj apartenis al la franca kulturelito. En sia hejmo en Parizo Voirol kaj lia edzino ofte havis francajn kaj alilandajn

gastojn. Ankaŭ svedoj aperis, kiel Marika Stiernstedt, Anders Österling kaj Kjell Strömberg.

Voirol majstris tridekon da lingvoj kaj tradukis el la araba, turka, rusa, germana, angla kaj sveda en la francan. Li engaĝiĝis por pacaferoj kaj publikigis libreton antaŭ la Hagkonferenco en 1899. Kiam li subite mortis en 1930, Bertil Sundborg veturis al Parizo por transporti al Svedio keston da publikaĵoj kaj tradukaĵoj de Voirol. Helpe de tiu materialo, en 1932 li publikigis en *Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning* artikolon sub la rubriko "Sebastien Voirol svensken som blev fransk skald".

La libreto de Moberg estas interesa, bela kaj pruntinda.

Bo Sandelin

Einar Dahls esperantominnen

Fortsättning från föregående nummer.

De universella Esperanto-kongresserna, som jag deltagit i

En underbar upplevelse.

En av de allra underbaraste upplevelser, som etsat sig in i minnet och står framför mig lika levande och inspirerande och övertygande idag som för 53 år sedan är min första universella esperantokongress i Nürnberg år **1923**.

Genom vännerna Viktor Bonde och Gustaf Johansson, båda anställda på Wadells bokbinderi i Falun och medlemmar i IOGT-logen Galeasen hade jag 1921 kommit i kontakt med den polska ögonläkaren Ludvig Zamenhofs geniala skapelse hjälpspråket Esperanto, föreslaget till ett brodersmål, som skulle fungera som ett internationellt språk vid sidan av respektive modersmål.

Både Bonde och Johansson hade utan annan grund än vanlig sexklassig folkskola lärt sig

Esperanto och behärskade språket fullständigt.

Falun var ett esperantocentrum, och från klubben kom flera utomordentliga esperantister, som kom att spela en stor roll i den svenska esperantorörelsen: Boktryckaren Bernhard Eriksson, kassören Adolf Larsson, och Fredrik Skogh.

Själv hade jag ju kommit i kontakt med främmande språk i läroverket, där tyskan härskade genom alla skolåren, där engelskan kom som nummer 2, följd av franskan på latinlinjen, där jag gick fram till studenten med latin i fyra år och grekiska.

Jag visste, hur svåra dessa språk är med en invecklad grammatik, där reglerna var många och undantagen legio, där både stavning,

uttal, accent, ordföljd och icke minst ordförrådets omfattning bara för att nå en ganska ytlig kunskap fordrade en väldig ansträngning av eleverna. I regel blev behållningen av årens studiemödor relativt sett ganska liten.

Med denna sin praktiska erfarenhet av språkstudium av de levande språken, så är det självklart, att Esperanto med sina 16 grammatiska regler utan undantag, sin logiska byggnad, sitt internationella uttal och sin regelbundenhet och sin enkla ordbildning, som inskränkte ordboken till ett minimum, lätt att lära, lätt att tala, lätt att skriva och lätt att förstå framstod som en genial lösning av den internationella språkfrågan och entusiasmerade den, som blev intresserad och satte sig in i, hur språket fungerade i praktiken.

Genom en världsomfattande korrespondens – ett slag korresponderade jag med 25 esperantister av båda könen – kom jag i kontakt med hela världen, esperantister i alla kontinenter och länder, med folk ur alla språkgrupper och alla raser. I början stiftades bekantskapen genom byte av vykort, frimärkerade på bildsidan för att sättas in i album. Korrespondensen utvecklades i många fall till brevskrivning och diskussion i både person- och allmängiltiga frågor.

Det uppstod en verklig vänskap, som grundade sig på det faktum, att Esperanto – utom sina egenskaper att fungera i de praktiska livets tjänst, som kommunikationsmedel och översättningspråk i fråga om litteratur och som tidningsspråk innehöll något, som Zamenhof kallade "interna ideo" d.v.s. Esperantos inneboende idé, som verkade på det ideella planet genom att föra människorna samman, skapa förståelse och främja broderskapets ideal, mellanfolklig samhörighet och ytterst främjade Freden.

Min växande övertygelse om Esperantos värde och möjligheter bekräftades till alla

delar år 1923, då min vän Gustaf Johansson och jag bevistade den femtonde universella Esperantokongressen, som detta år hölls i Nürnberg och blev en obeskrivlig succès med 5.000 deltagare från 55 olika länder.

Brevkort från Nürnbergkongressen 1923.

Jag kan ännu i denna dag känna den entusiasmerande inspiration, som uppfyllde mig denna kongressvecka i augusti, där Esperanto som vilket som helst s.k. levande språk bevisade sin användbarhet på alla de skilda områden, som en kongress av detta slag arbetar inom. Det gällde arbetssammanträden, där internationella frågor av varierande innehåll diskuterades, facksammanträden, som hölls av representanter för olika religioner och trosriktningar, politiska sammankomster, sammanträden mellan jurister, läkare, lärare, vetenskapsmän, kooperatörer och många andra. Det förekom föreläsningar av framstående expertis, teaterföreställningar och kabaréer.

Personligen var jag vid detta tillfälle långt ifrån någon fullfjädrad esperantist utan mera en nybörjare, som var fylld av ett brinnande intresse och nyfiken på allt, och jag sög som en svamp åt mig alla de intryck, som mötte vid de officiella och högtidliga sammanhangen och i den gemytliga samvaron med människor av alla nationaliteter, som jag lätt bekantade mig med.

Det mäktigaste intrycket då som alltid vid dessa esperantisternas universella årliga kongresser gjorde själva öppningshögtidligheten, då alla kongressdeltagare är samlade, och man riktigt känner, hur det gemensamma intresset präglar och bär upp sammankomsten.

Där träder de fram, representanterna för ländernas esperantoorganisationer och frambär sin hälsning från hemlandet och de hemmavarande.

Här är det inte fråga om jude eller grek, om hudfärgen är svart, gul eller vit, om man är german, slav eller mongol. Här träder män och kvinnor, unga och gamla fram och de talar alla ett språk – Esperanto med grekiskans stolthet i formen och italienskans skönhet i klang, som någon sagt.

Avslutningsvis intonerar orkestern esperantohymnen *En la mondon venis nova sento*, skriven av Zamenhof och innehållande hans dröm, att Esperanto skall få människornas stora familj att vända sig bort från krigets blodiga hantverk och då språkmurarna raserats under hoppets gröna fana med ett neutralt språk som grund i förståelsens anda förverkliga mänsklighetens dröm om fred till evinnerlig välsignelse.

Jag återvände från Nürnberg med en bergfast tro på möjligheten att med Esperantos hjälp lösa hjälpspråksfrågan, som sysselsatt så många vetenskapsmän både på det språkliga och andra områden under århundraden ända från den babyloniska språkförbistringens tid.

Jag har efter Nürnberg deltagit i 36 universella kongresser, som ägt rum i Budapest 1929 och 1966, Oxford, Krakow, Paris 1932 och 1950, Köln, Stockholm, Rom, Wien 1936 och 1970, Bournemouth, München, Oslo, Zagreb, Haarlem, Bologna, Köpenhamn 1956, 1962 och 1975, Marseilles, Mainz, Bryssel, Sofia, Den Haag, Rotterdam, Madrid, Helsinki, Beograd och Hamburg.

Det är några av kongresserna, som efterlämnat särskilt starka intryck, som inte har något direkt med Esperanto att göra.

En snabbtitt genom kongresserna

År **1929** arrangerades den universella esperantokongressen i den vackraste huvudstad, jag känner i Europa – i Budapest, Donaudrottningen, en underbar stad.

1930 i Oxford, den stilla lärdomsstad utan uteliv.

1931 i Krakow, en gammal fin och vacker stad.

Snabbtitten interfolieras här med de längre berättelser Einar Dahl har skrivit om vissa av kongresserna:

Kongressen i Krakow 1931.

Jag deltog i en sällskapsresa dit, som ordnades av Esperanto Turista Komisiono.

Men ångaren Kalevipoeg – namnet på det estniska nationaleposet, som kan jämföras med det finska Kalevala – for vi från Stockholm till Tallinn och därifrån vidare med tåg genom Estland, Lettland, Litauen och Polen. Vi gjorde en avstickare till Ludvig Zamenhofs födelsestad Bialystok och besåg den stad, vars blandade befolkning och stridigheterna mellan judar, ryssar, tyskar och polacker gav honom uppslaget till Esperanto.

Även i Warszawa gjorde vi ett uppehåll, varvid vi var ute på den judiska kyrkogården, där jag höll ett tal vid Zamenhofs grav.

Överallt mötte oss plakat, som varnade för ficktjuvar, och inte mindre än tre av vårt sällskap miste sina plånböcker, däribland konstnären Waldner från Ljungskile, som någon i trängseln skar ut bakfickan på med ett rakblad. Och så var hela hans reskassa puts weg.

I Krakow-kongressen deltog 900 personer, och där träffade jag för första gången fru Manja Gernsbacher, som sedan genom åren

blev en av mina allra bästa vänner, vän med Maja och Marianne.

Jag ska här inte gå in på någon närmare redogörelse för kongressen, men berätta ett minne från själva hemresan.

När vi efter ett besök i det smutsiga Riga återkom till Tallinn – Reval –, så logerade vi en natt på hotellet Kulden Loewe. Då jag kom ut på stan, så fick jag plötsligt fruktansvärda magplågor. Jag tänkte med fasa på att läggas in här och få blindtarmen bortopererad, för det var mer än lovligt smutsigt överallt. Jag släpade mig hem till hotellet, kastade mig på sängen i mitt rum och vred mig i plågor.

Med på resan var en homeopat från Uddevalla, som med ögondiagnostik och piller botade alla slags sjukdomar och var mycket anlitad hemma i Uddevalla. Han hette James Kellman och gifte sig sedermera med en engelsk esperantist.

Denne Kellman trädde nu in på hotellrummet och sa med sin mjuka och lågmälda röst:

– Jag hörde någon berätta, att du har fått ont i magen.

– Ja, jag har fruktansvärt ont i magen, stönade jag.

– Jag vet, att du inte tror på homeopatin, men här har jag en påse piller – han höll upp påsen –. Vi ska nu ta och blanda innehållet med ett glas vatten, och du dricker halva glaset nu och resten om en halvtimme. Och om nu detta hjälper, så är det väl i alla fall en bra humbug, som jag representerar.

Sade och hällde i sockerpillerna i ett glas vatten. Och jag svepte girigt i mig hälften av vätskan och sjönk tillbaka på kudden. Efter en halvtimme drack jag återstoden och... under över alla under... jag blev efter ett par timmar bra i magen... Vad ska man säga om sådant? Bara detta, att jag senare vid ett par tillfällen fick medicin av Kellman och fick även då bot för det onda.

Jag glömmer aldrig kongressen i Krakow, men bäst minns jag trollkarlen Kellman.

Det var på kongressen i Krakow, som vi var några stycken av olika nationaliteter, som en kväll samlades på en uteservering.

Någon föreslog, att var och en av oss skulle sjunga en sång på hemlandets språk.

När turen kom till mig, så sjöng jag *Land, du välsignade*.

Året därpå under sommaren besökte Maja sin syster Greta, som var gift med veterinären Sven Svensson och bodde i en egen villa i Svenstavik.

Greta bjöd samman några vänner för Majas skull, och det pratades om allt möjligt.

Bland annat var det en av damerna, som sa ungefär så här:

– Tänk, vad världen är liten ändå. Jag och min man var förra året på semester i Polen, och vi kom till Krakow. Det var i början av augusti, en ljum och skön kväll, då vi promenerade förbi en uteservering, och just som vi passerar, så hörs någon sjunga på svenska: *Land, du välsignade*... Det var väl underligt.

Jag hade talat om för Maja, att jag sjungit den sången på en uteservering, så hon kunde säga:

– Visst var det underligt att få höra en svensk sång så där apropå, men underligaste är väl ändå, att den, som sjöng var min man, som var på en esperantokongress i Krakow just då.

1932 i Paris, La ville lumière, Sacré Cœur.

Kongressen i Paris 1932.

Under esperantokongressen i Paris 1932 var vi några stycken, som en sådan där obeskrivlig sammetsmjuk kväll samlades på terrassen utanför Sacré Cœur. Under våra fötter låg La Ville Lumière – Ljusstaden – med sin lummiga grönska.

Ganska mycket folk var samlat, och en gammal fiolspelare gned romantiska låtar, som renderade honom några franc i hatten, som låg på marken.

Jag gick fram till honom och frågade, om han kunde spela *O, sole mio*. Fråga, om kungen är adelsman. Melodin kom med detsamma och jag stämde in med min kraftiga stämma och sjöng den svenska texten... *Nu sjunker solen, sakta kommer kvällen...* Det blev alldeles tyst, och sången tonade ut över Paris.

Så mycket pengar har nog aldrig varit i spelemannens hatt, sedan jag gått runt med den bland den ihärdigt applåderande publiken.

1933 i Köln, Kölnerdomen, karnevalsglädje – Hitler på marsch.

Kölnkongressen 1933 var i sitt slag en storslagen och festlig manifestation under den charmanta fru Manja Gernsbachers ledning. Men Hitler hade börjat sitt maktövertagande och det märktes: tyskarna var förhållandevis av honom. Bl.a. såg jag en demonstration av krigsinvaliderna från förra världskriget. De kom där lemlästade i sin rullstolar eller på kryckor och träben, iklädda sina uniformer och prydda med medaljer, entusiastiskt hyllande diktatorn med handuppräckningar på nazistiskt vis, sång och Heil-rop, då han skrek sig hes vid ett möte för dem. Det var beklämmande, och man anade, varthän man var på väg.

Kongressen fick ett gott förlopp, men det dröjde inte länge, förrän det kom en lag, som stämplade esperantisterna som opatriotiska defaistiska och osolidariska internationalister. Esperanto var farligt för den nazistiska andan. Språket, skapat av en jude, blev förbjudet, de tyska esperantoorganisationerna upplöstes, esperantolitteraturen brändes på bål och rensades ut ur biblioteken. Många esperantister fördes till koncentrationslägren, misshandlades och

dödades. Manja Gernsbacher, som var gift med en jude, Hugo Gernsbacher, fick med honom lämna allt och fly och hamnade slutligen i Israel. Efter Hitlers fall, kunde hon komma tillbaka till Köln – maken avled i Israel – och deltog i flera kongresser, bl.a. i Köpenhamn 1975, där jag träffade henne.

Efter esperantokongressen i Stockholm 1934, i vilken Manja Gernsbacher deltog, gästade hon oss i Uddevalla och var ute och körde nyfödda Marianne i vagn, och Marianne tycker hon än idag mycket om.

1934 i Stockholm, säkerligen den flottaste av alla kongresser.

Kongressen i Stockholm 1934.

Esperantorörelsens 26:e universella kongress hölls 1934 i Stockholm.

Ett sådant arrangemang fordrar ett par års förberedelse och en verklig anspänning av alla krafter. I kongressen deltog 2.042 personer. Alla var överförtjusta över det gedigna arrangemanget med kongressens högtidliga öppnande i Konserthuset och Stockholms stads charmanta förplägnad av kongressdeltagarna i Stadshuset. På gården stod uppställd två väldiga ölfat, som gav deltagarna en gratis möjlighet att dricka så mycket, de hade lust till. Arrangemanget uppe på Skansen var också något, som stannade i minnet.

Esperantoförbundets ledning gjorde en jätteinsats, och hade god hjälp av de många frivilliga krafter, som ställt sig till förfogande från hela landet. Själv vistades jag i Stockholm en hel månad före kongressen och arbetade från morron till kväll med olika uppgifter.

Över funktionärerna stod den svenska esperantorörelsens nestor redaktör Paul Nylén, den ståndaktige tennsoldaten ända fram till sin död. Han var inom parentes sagt den klippa, mot vilken motståndets vågor

splittrades, och på vars fasta grund esperantorörelsen både i Sverige och under viss tid också internationellt vilade och växte sig stark och slagkraftig.

*Brevmärke från
Stockholmskongressen
1934.
(Esperantokolekto –
Esperanto-Fondaĵo
Cesar Vanbiervliet.)*

En annan, vars auktoritet hade en stor betydelse, var rektorn vid Beskowska skolan i Stockholm Sam Jansson. Han gav åt Esperanto ett ökat anseende i akademiska och intellektuella kretsar. Hans stilla och försynta västen och pedagogiska talang bidrog påtagligt till Esperantos framgång, inte minst vad det gällde 1934 års stockholmskongress. Sam Jansson gjorde också betydande insatser ifråga om examenväsendet utveckling genom Svenska Esperanto-Institutet.

Jag tjänstgjorde som tolk vid kongressens öppnande i Konsterhuset, där Stockholms stads representant och flera framstående personer talade.

Jag tror mig icke göra mig skyldig till någon felbedömning, om jag säger, att den effektivaste och främste bland kongressens arrangörer var folkskolläraren Ernfrid Malmgren, från Arboga och tjänstgörande i Stockholm. Han var primus motor, en initiativtagare och inspiratör av stor mått. Han gjorde en jätteinsats för kongressen.

Ett av hans verk var *Esperanta Turista Komisiono*, som under flera år förmedlade resor för många tusen mellan Sverige och Estland. Hans lärobok i Esperanto blev en försäljningssuccès. Som ordförande i

världsorganisationen *IEL – Internacia Esperanto-Ligo* – och senare i *UEA – Universala Esperanto-Asocio* – gjorde han ovärderliga insatser och höll den internationella esperantorörelsen samman i en svår och vansklig tid.

Under stockholmskongressen dubbades en tysk film "I morgon börjar livet" till Esperanto. Det skedde nattetid ute i Råsunda-ateljéerna. Jag lånade min röst till en av huvudrollsinnehavarna. "Morgaŭ la vivo komenciĝos" var den första film, som dubbades till Esperanto, visades under kongressen och blev en framgång.

1935 i Rom, då jag detta år företog en 21 dagars kryssning med Drottningholm gjorde jag i samband med en utflykt från Neapel till Rom ett blytbesök på kongressen.

1936 i Wien, drömmarnas, musikens, wienerhumörets stad.

1937 i Warszawa, talade på Zamenhofs grav på den judiska kyrkogården.

1938 i London, talade i Hyde Park i Speakers Corner på Esperanto, tolkad av londonklubbens ordförande Wadham.

Londonkongressen 1938.

Man säger, att intet mänskligt ska vara en främmande, och till det mycket mänskliga och typiskt londonska hör Speakers Corner innanför grindarna till Hyde Park.

Från en transportabel talarstol eller bara en vanlig stol eller en låda kan här vem som helst få träda upp och tala om vad som helst, klandra och kritisera allt och alla och föra fram vilket förslag som helst.

Möjligheten utnyttjas av många, och publiken samlas för att lyssna och kanske framförallt för att på engelskt vis söka med kniviga frågor och luriga inpass sätta talaren på det hala och får skrattarna på sin sida.

Under den internationella esperantokongressen 1938 tog man tillfället i akt att propagera, och vi var fem esperantister med olika tungomål av födseln och olika hudfärg, som med ett kort tal slog ett slag för esperanto.

Vi talade Esperanto och översattes till engelska av londonklubbens energiske ordförande Fred Wadhem.

Under mitt anförande avbröts jag av ett inpass från en av åhörarna, som frågade:

– Vad talar dom för språk i himlen?

Fred Wadham blev inte svaret skyldig. Snabbt kom repliken:

– Det vet jag verkligen inte nu, men då jag kommer dit, så ska jag ta reda på det och skicka ner svaret till dej, dit du hamnat.

Fred Wadham fick skrattarna på sin sida.

1939 i Bern; det märktes, att kriget närmade sig. Kolossalt hett, simmade i floden Aares gröna vatten i 12 knops fart. Maja var med.

Jag minns, när Maja och jag reste hem efter kongressen i Bern 1939. Vi stod inför det andra världskrigets explosion, och på tågresa genom Tyskland såg vi många tecken på nazisterna krigsförberedelser och den påbörjade uppmarschen vid Rhen.

Krigets svarta år varade 1940–1946. Då kunde inga världskongresser äga rum. Stalin hade också förbjudit Esperanto inom sitt stora rike.

1940–1946 inga kongresser p.g.a. kriget. Hitler och Stalin förbjöd Esperanto. Många esperantister sattes i koncentrationsläger, torterades och dödades. Bl.a. Lydia Zamenhof, dotter till Esperantos skapare.

Först 1947 kunde vi åter samlas i det neutrala Schweiz i Bern, i den stad, där vi 1939 hade tagit farväl av varandra. Resan till Bernkongressen den gången kan jag inte

glömma. Vi åkte tåg genom ett sönderbombat och svältande Europa.

1947 åter i Bern, där Maja var med.

Kongressen i Bern 1947.

Skepp, som mötas.

Nog har man fått lära sig av livet, att det mest oväntade kan inträffa på de mest otänkbara ställen.

Närmast tänker jag nu på en händelse, som inträffade en söndagsmorgon under esperantokongressen i Bern 1947.

Maja och jag hade bestämt oss för att gå till mässan i en katolsk kyrka kl 9, och vi lämnade hotellet och promenerade gatan framåt. Det var ett friskt härligt eftersommarväder, och vi gick där småpratande om ditt och datt.

Just som vi kommer fram till en tvärgata, snubblar jag och faller framåt i obalans. Precis i gathörnet, kommer en dam gående. Hon kommer i vägen för mig, och jag faller henne om halsen.

Döm om min – och naturligtvis också hennes förvåning – då jag för se, att damen ifråga är en fröken Knutsson, lärarinna vid Flickskolan i Uddevalla och vice ordförande i stadens ungdomsråd, där jag själv var ordförande.

Hon var på besök i Bern med en grupp flickskoleflickor på skolresa... Ja, underliga är Herrens vägar...

1948 i Malmö, där jag ledde en cabaré på Stadsteatern och som allsång ledde en visa som jag gjort.

Kongressen i Malmö 1948.

Den 33-e universella esperantokongressen hölls år 1948 i Malmö och samlade 1761 deltagare.

Det var den andra världskongressen efter andra världskriget, och förhållandena inom esperantovärlden började stabilisera sig.

Vädrets makter var nådiga och bjöd på ett strålande väder, och Malmö stad visade sig mycket generös, inte minst ifråga om den mottagning, staden ordnade, där intet av allt det goda skånska fattades i förplägnaden.

Jag var konferencier vid den internationella kabaré, som ordnades på Malmö Teater en av kongresskvällarna. Jag hade skrivit en allsång på melodin *haderi, hadera, haderalla*, och den sjöngs under stormande jubel. Artister från flera länder fanns bland de uppträdande, där inte minst trollkonstnären Sune Alm skördade livligt bifall. (Sune Alm gjorde som chef för Esperanto-Förlaget (Eldona Societo) en förnämlig insats.)

Ett nummer, som jag framförde, och som framkallade rungande skrattsalvor och stort bifall var "Skiljetecknen" eller *Professor Prutt*, som ersatt de förekommande skiljetecknen med olika ljud.

1949 i Bournemouth, Marianne och Lillemor var med.

Kongressen i Bournemouth 1949.

För den, som är geografiskt initierad, är det väl klart, att Bournemouth är en stad i Hampshire, och att den ligger vid Poole Bay på den engelska kanalkusten. Men man blir angenämt överraskad, när man finner, att det här råder ett medelhavsklimat med palmer, apelsinträd och en yppig och ymnigt blommande växtlighet.

Till denna sköna sommarstad förlades 1949 års universella esperantokongress under en vecka i augusti. Tillsammans med mig bevistade Marianne och kusinen Lillemor Lundberg denna kongress.

Ett par händelser från den resan förtjänar att ihågkommas.

På ditvägen hade vi i London att vänta några timmar, innan tåget till Bournemouth gick. Vi utnyttjade uppehållet till att besöka en Music Hall-föreställning. Vi fick biljetter långt fram på parketten, och det var fullt hus.

När vi satt oss tillrätta, skulle jag ta en titt på publiken och vände mig om. Vem får jag då se sitta i bänken bakom oss? – Jo, en av mina lärarinnor i Uddevalla, nämligen folkskollärarinnan Gulli Boman. – Tablå...

Vi kom lyckligt och väl fram till Bournemouth och fick en bra inkvartering på ett idylliskt litet pensionat.

Flickorna, som inte deltog så i kongressens förhandlingar som jag, tog sig många bad i kanalens ljumma vatten och solade sig på en sandstrand, som var många kilometer lång, och där det var tjockt med folk.

En eftermiddag hade Marianne och Lillemor som vanligt klätt av sig och lagt sina kläder, pass, smycket m.m. sådant på stranden. Det var sannerligen inte lätt att bland dessa oräkneliga badande få tag i sina tillhörigheter, om man inte hade något ögonmärke.

Flickorna hade inte sina tankar på detta utan badade och hade roligt och märkte heller inte, att de höga vågorna förde dem längre och längre bort från den plats, där de hade gått i vattnet, så när de skulle gå upp, så befann de sig flera kilometer från sina kläder och fann dem inte.

Vem undrar på, att de 15-åriga flickorna hade gråten i halsen, där de sprang längs stranden, men de hade i alla fall så mycket förstånd, att de begrep åt vilket håll de skulle gå.

Under sökandet dristade sig Marianne att tilltala en gentleman och på knagglig engelska tala om sin belägenhet. Han hjälpte de två förtvivlade tonåringarna. De återfann avklädningsplatsen.

Vad skulle de presenta sin hjälpare med? Jo, det blev en kartong Lundbergs karameller,

som de tagit med som förning till badstranden.

1950 i Paris.

1951 i München.

1952 i Oslo.

1953 i Zagreb.

Kongressen i Zagreb 1953.

Den universella esperantokongressen i Kroatiens huvudstad Zagreb blev särskilt minnesrik av den anledningen, att resan dit var ordnad som en gruppresa för 120 deltagare från Sverige under ledning av Roland Dupuis och som en rundresa med tåg Sverige – Zagreb – Opatija – Rijeka (f.d. Fuime) – Trieste – Venedig – Sverige.

Från Opatija gjordes en utflykt till kalkstensgrottorna i Postojna (Adelsbergergrottorna).

I den stora 84 m höga salen, där det bl.a. ordnas konserter, sjöng jag från podiet *Land du välsignade*. Akustiken var överväldigande. Rösterna bar ut i det väldiga rummet och fick en obeskrivlig styrka, en mäktig klang och ett väldigt omfång, som gav sångaren en upplyftande känsla av rum och höghet. Det var oförglömlig upplevelse, som också greppade tag i åhörarnas känsloträngar och framkallade långvariga applåder, inte bara av vår resegrupp utan även av många andra besökare från skilda länder.

Grottorna var så omfattande, att färden genom dem företogs med ett decauville-tåg.

När vi kom ut i dagsljuset efter rundåkningen därinne i de underliga praktfulla grottorna, så fattades en av deltagarna, en fru Halvordsson från Kiruna. Tiden var knapp. Vi måste vidare, och Dupuis anmälde efterslätraren hos polisen. När vi kom fram till Venedig, vem uppenbarar sig där, om inte en arg "Kiruna". Hur hon utan biljett – för vi hade biljett för hela resällskapet – och utan språkkunskaper

kommit över gränserna och nått upp oss i Venedig, det är för mig en gåta, men hon var ett energiskt fruntimmer, som aldrig gav upp. – Däremot fick vi en förklaring till, att hon kommit ifrån oss. Hon hade stigit på fel decauville-tåg, efter det vi gått runt och tittat, och hamnat i en grupp tyskar. Men slutet gott – allting gott.

Resan från Rijeka företogs i ett modernt, blått lyx-tåg, som ställts till förfogande av den kroatiska järnvägsmyndigheten för Rolands 120 turister och en grupp om 20, som leddes av göteborgaren Vilh. Anjou. Målet var Trieste, som vid den tiden ännu var självständig men ivrigt åtråddes av de båda rivalerna och föga såta vännerna Jugoslavien och Italien.

När vi nu närmar oss målet, så saktar vårt strömlinjeformade motortåg in och stannar. Jag går fram till föraren och får veta, att semaforen står på stopp – rött ljus.

Italienarna vid gränsstationen hade inte från högre ort fått något meddelande om det jugoslaviska extratåget och vägrade tydligen vidare framfart.

Vår motorvagnsförare struntade emellertid efter en stund, och efter många och långa signaler, i stoppsignalen, och vi sniglade oss under ideligt signalerande fram till stationen.

Just när vi kom fram dit, bröt ett tropiskt oväder loss med väldiga blixtrar, dunder och brak och ett ösregn, som vräkte ner spannväs.

Roland Dupuis och jag gav oss ut i den förskräckliga blötan, upp till stationshuset, som låg på en kulle en bit från järnvägsspåret, där vi stannat.

Genomblöta som katter kom vi in till stinsen, och hur mycket vi – å bruten italienska, tyska, engelska och esperanto – och alltihopa på en gång sökte få komma vidare, så möttes vi av kalla handen. Hitintills men icke vidare, var beskedet.

– Men går det då inget tåg härifrån till Trieste?

– Jo, om en timme dunderar Orientexpressen från Balkan in, men det är fullsatt.

Det var ett hemskt besked, och den hypernervöse reseledaren Dupuis höll på att gå upp i limningen. Men nu var handling av nöden. Jag tog befälet, och vi återvände till det *Blå tåget* och beslöt lämna det, när Orientexpressen stannade och äntra den till varje pris.

Order gavs. Alla packade ihop sitt pick och pack och gjorde sig redo att hoppa och i det alltfört störtande regnet på givet tecken rusa ombord på Expresståget från Konstantinopel och Aten.

Sagt och gjort. Då Expressen med gnisslande bromsar gjorde halt, myllrade de svenska turisterna som fjällets lämlar av sitt tåg och invaderade Expresståget.

En fem, sex konduktörer sökte stoppa svärmen, men vad hjälpte nu det, hur de skrek och hur de viftade.

Svenskarna trängde sig ombord på den redan fullpackade Expressen och fyllde korridorer och gångar med sina genomvåta personer och drypande resväskor.

Ingen kunde få dem av tåget, som så småningom sakta rullade in på stationen i Trieste, där mat väntade de svenske och det tåg stod med ångan oppe, som skulle föra dem vidare till Venedig.

En afton i Zagreb 1953.

Under kongressen i Zagreb var vi några svenskar, som en kväll hade dragit oss till en vacker folkpark, där det var servering, och där vi med möda och hjälp av en kypare fick oss ett bord och stolar.

Vi beställde lite att svalka oss med denna heta kväll, och Marković – så hette kyparen,

en man i 45-årsåldern – fullgjorde raskt sin plikt.

Tydligen hade han lyssnat på vårt svenska tungomål, för han frågade:

– Sind die Herrschaften Holländer?

– Nein, svarade vi, wir sind Schwede.

– Ach, sade Marković och hans ögon strålade... Schweden... Östersund... schöne Mädchen, Rotes Kreuz, gutes Essen... Dr Ljung...

Han överväldigades av minnet från krigsslutet. Han och 750 andra jugoslaver hade tvångsuttagits till arbete i Nordnorge. 500 av dem dog eller dödades däruppe i den kalla Norden, och när Freden kom, transporterades Marković, som var en bland de överlevande, via Östersund tillbaka hem till Jugoslavien.

Mötet med fredens Sverige och de fredliga svenskar, som tog emot de uthungrade och plågade fångarna, gav dem mat och Röda Korsets hjälp i alla avseenden, med läkare, "schöne Schwestern" och mänsklig behandling efterlämnade ett outplånligt intryck. Minnena bubblade upp ur det förflytna och inget kunde hejda den lille Marković att med ord beskriva det paradiset, som mött honom i Östersund.

Han talade i ett... man ropade på honom från de andra borden och ville beställa... men Marković levde i sina minnens underbara värld... Gutes Essen, schöne Schwestern.. dr Ljung och Rotes Kreuz. Kanske förstod vi honom...

What a wonderful morning.

En av de underbaraste upplevelser, jag haft, förskriver sig till 1953, då vi på återresan från kongressen i Zagreb övernattade i Opatia vid Adriatiska havet i Jugoslavien.

En morgon strax före kl 5 gick jag ut på balkongen utanför mitt hotellrum i andra

våningen. Mörkret svepte in havet och horisontens berg.

Då gick solen upp. En guldpil sköt genom det lättande mörkret. Den ristade en fin skåra i det blågröna vattnet. Den gav ett gulviolett ljus åt bergen i fjärran. Den träffade valnötsträdens frukter i trädgården och kom dem att se ut som hängande guldklimpar mitt i det djupgröna lövverket.

Solskivan sköt raskt upp, och med ens var det, som om någon hållt ut en skål med smält guld över havsytan. Det var det mest guldgula, man kan tänka sig.

Just då stack tonfiskflottan ut bakom bågbrytarens svarta linje. Solen steg. Det ljusgula blev vitgult. Bergen gick över i grönviolett. Himlen flammade rödblå. Havet låg blårött och gick över i gröngult. De vita seglen lyste. Allt var dödsstilla vid denna morgons födelse. En underbarare skönhetssyn kan knappast skådas. Jag stod förstenad och såg och såg och kände med kropp och själ.

Det var, som hade jag stått på förklaringsberget. Jag liksom väntade, att en sky skulle komma och lyfta mig ut i oändligheten.

Då gal hanen för första gången, och han fick svar från många håll. Verkligheten kopplades in. Förtrollningen var bruten. Under några sekunder hade jag kastat loss från nuet och skådat in i evigheten.

1954 i Haarlem, där Nanne och Janne var med.

1955 i Bologna, där Maja var med.

1956 i Köpenhamn.

1957 i Marseilles, där Maja var med.

1958 i Mainz.

1959 i Warszawa, där jag varit en gång förut.

1960 i Bryssel.

1961 i Harrogate, var jag inte med. Nanne och jag var i Hamburg.

1962 i Köpenhamn.

1963 i Sofia, dit vi flög, Maja var med.

1964 i Haag, Maja var med.

1965 i Tokyo, jag och Nanne var anmälda, men vi kom ej med p.g.a. ändrade tider och färdmedel.

1966 i Budapest, Maja var med.

1967 i Rotterdam, genom kriget i Mellanöstern slopades Tel Aviv.

1968 i Madrid, Marianne var med.

1969 i Helsinki, Maja var med. Utflykt till Leningrad.

År 1969 hölls den universella esperantokongressen i Helsinki.

Vår polska väninna Adéle Milewska hade skrivit ett brev från London, där hon varit på besök och bett mig skaffa henne en flygbiljett till Helsinki med det plan, som vi skulle flyga med. Marianne och jag mötte henne vid båten i Göteborg och körde henne till Gustafsberg. Gemensamt flög Marianne, Adéle, Maja och jag till Helsinki.

Kongressen var i detalj välordnad. Bland utflykterna var det en per buss till Leningrad. Den följde vi med. Det sämsta intrycket från den resan var tullen vid ryska gränsen. För det första genomsöktes våra väskor till botten. Bussen kördes upp på en brygga och undersöktes mycket noga av overallklädda tullare. På ett formulär fick vi svara på en mängd dumma frågor, om vi hade statspapper med oss, skjutvapen och ammunition och anteckna klockor, ringar, smycken, kamera och våra tidningar genomslusades. Att sedan vid utresan ingen brydde sig om de där papperen, är ju typiskt. Leningrad är en skön stad, sedan också den liksom så många andra städer i världen, som krigshärjats, återuppbyggts. Vi besökte

Eremitaget och såg dess konstsamlingar, Tsarskoje Selo, Röda Torget och Kreml och konstaterade, att det låg något sorgset och tungt över folket, även över de esperantister, som vi mötte. De verkade trötta och slitna och glädjen tycktes vara långt borta.

Vi var närvarande vid ett stort möte, där esperantister från många delar av Sovjet samlats, och jag höll där ett tal om esperantisternas roll som värnare om Freden. Det mottogs med långvariga applåder, och efteråt kom många fram till mig och ville ha autografer och samtala med mig.

När bussen skulle föra oss tillbaka till Finland, så var flera esperantister nere vid bussen bl.a. en äldre man från Nov-Sibirsk, som gav mig ett litet grönt äpple som avskedsgåva. Det låg mycket av vänlighet och kärlek i den gåvan. Det såg jag på hans varma, hängivna blick under de buskiga grå ögonbrynen.

I Viborg stannade vi ett par timmar och tillhandlade oss ett par ryska silverbägare.

Under kongressen sammanträffade jag med en svenska, som såg, att jag hade besvär med mitt vänstra ben. Hon rekommenderade mig att äta en naturmedicin med namnet Bio-Life och som fabricerades av en engelsk firma R.E. Plantlife i Norwich. Jag fick adressen, följde rådet och har sedan dess dagligen tagit en sked Biolife till den kraft och verkan det nu kan ha haft. Jag blev senare bekant med tillverkaren en mr. Dean.

Adéle Milewska, som också var bekymrad över mitt ben rekommenderade en tre veckors kur i Eforie Syd vid Svarta Havet i Rumänien. Även det rådet lydde jag och for på hösten med Maja till ort och ställe, där jag varje morgon fick en injektion av dr Aslans i Bukarest "undermedicin" Gerovital. Dessutom tog vi oss bad i det härliga Svarta havet.

Vi var också med på en flygutflykt via Constanza till Braşov. Vid en tillställning på en restaurang där sjöng jag *Sole mio* och erhöll en utmärkelse – en hjort i en decimeter bred ring, som skulle bäras i en kedja om halsen.

Från Eferie medförde vi tabletter och flytande medicin jämte injektionsspruta för en tid av ett år framåt.

1970 i Wien, vi åkte med Gust. Kühlmans karavan jag o. Nanne.

1971 i London, Nanne var med.

1972 i Portland USA, jag fick ingen av damerna med mig, så jag fick tyvärr stanna hemma. Istället deltog jag i en veckas kurs på Internationella Folkhögskolan, Helsingör. (Maja och Nanne tog under denna vecka en rundtur i Nannes Vw genom Själland.)

Kongressen i Köpenhamn 1975.

Den 60-e universella esperantokongressen hölls 1975 i Kongens By. Marianne körde oss dit i sin Volkswagen. Vi bodde på kongresshotellet *Tre Falcker*. Kongressen hölls i samma byggnad "Kongress-Centret" och samlade 1.200 deltagare från 42 länder. Icke mindre än 16 regeringar hade sänt representanter, ambassadörer eller legationstjänstemän.

Vid avslutningssammanträdet den 2 augusti kallades jag enligt beslut av UEA-kommittén – Esperantorörelsens parlament, som jag själv tillhört i många år – till hedersledamot av Universala Esperanto-Asocio (UEA), och ordföranden professor Humphrey Tonkin, USA, överlämnade med många erkännamma ord en bokgåva med dedikation.

Det var min trettiosjätte universella esperantokongress, som jag deltagit i.

Fortsättning i nästa nummer.